

บทที่ 4

สภาพทั่วไปของพื้นที่พักพิงชั่วคราวบ้านแม่หละ และโครงการส่งเสริมทักษะ และฝึกอาชีพแก่ผู้หนีภัยจากการสู้รบ

4.1 สภาพทั่วไปของพื้นที่พักพิงชั่วคราวบ้านแม่หละ

พื้นที่พักพิงชั่วคราวบ้านแม่หละ อำเภอท่าสองยาง จังหวัดตาก ตั้งขึ้นเมื่อ พ.ศ. 2539 ถือเป็น 1 ใน 9 ของพื้นที่พักพิงชั่วคราวทั้งหมดในประเทศไทย ที่จัดตั้งขึ้นโดยสภาความมั่นคงแห่งชาติ (สมช.) และกระทรวงมหาดไทย เพื่อรองรับผู้หนีภัยจากการสู้รบจากพม่าเข้ามาหนีภัยในประเทศไทย อันสืบเนื่องจากสถานการณ์ความไม่สงบบริเวณชายแดนไทย-พม่า ในพื้นที่ชายแดนของจังหวัดตาก และแม่ฮ่องสอน ที่เกิดจากกำลังทหารของรัฐบาลพม่า โจมตีกองกำลังชนกลุ่มน้อย (กะเหรี่ยง) ที่ต่อต้านรัฐบาลทหารพม่า เป็นเหตุให้ชาวกะเหรี่ยงเหล่านั้นอพยพจากประเทศพม่าเนื่องจากความหวาดกลัวต่อภัยจากการสู้รบดังกล่าวเข้ามาอยู่ในประเทศไทย

การที่รัฐบาลไทยโดยสภาความมั่นคงแห่งชาติและกระทรวงมหาดไทย ยินยอมให้ผู้หนีภัยจากการสู้รบอยู่ในอาณาเขตประเทศไทยได้นั้น รัฐบาลไทยมีข้อผ่อนผันและเงื่อนไขเกี่ยวกับการอนุญาตให้ผู้หนีภัยจากการสู้รบอยู่ในประเทศไทย คือยินยอมให้อยู่ในอาณาเขตไทยได้เป็นการชั่วคราวโดยจะอำนวยความสะดวกและช่วยเหลือให้พักพิงในพื้นที่ปลอดภัยบนพื้นฐานของมนุษยธรรม โดยผู้หนีภัยจากการสู้รบจะต้องอยู่ในพื้นที่พักพิงชั่วคราวเท่านั้น และเมื่อการสู้รบในประเทศพม่าสงบผู้หนีภัยจากการสู้รบต้องเดินทางกลับประเทศพม่าทันที โดยฝ่ายรัฐบาลไทยจะอำนวยความสะดวกและช่วยเหลือผู้หนีภัยจากการสู้รบให้เดินทางกลับประเทศด้วยความปลอดภัยและมีเกียรติ และระหว่างที่ผู้หนีภัยจากการสู้รบพำนักอยู่ในพื้นที่พักพิงชั่วคราว รัฐบาลไทยได้อนุญาตให้องค์กรเอกชนระหว่างประเทศ ตัวอย่างเช่น สำนักงานข้าหลวงใหญ่ผู้ลี้ภัยแห่งสหประชาชาติ (UNHCR) คณะกรรมการกาชาดระหว่างประเทศ (ICRC) และ สำนักงานคาทอลิกสงเคราะห์ผู้ประสบภัยและผู้ลี้ภัย (COERR) เป็นต้น เป็นองค์กรที่ทำหน้าที่ดูแลความช่วยเหลือทางมนุษยธรรมแก่ผู้หนีภัยจากการสู้รบ ในด้านที่พักอาศัย อาหาร สุขภาพ และการศึกษา เป็นต้น

การดำเนินการให้ความช่วยเหลือผู้หนีภัยจากการสู้รบ มีการแบ่งปันหน้าที่และความรับผิดชอบระหว่าง ประเทศไทย และสำนักงานข้าหลวงใหญ่ผู้ลี้ภัยแห่งสหประชาชาติ (UNHCR) คือ ประเทศไทย ถือสิทธิเฉพาะตัวที่จะให้สิทธิหรือการดำเนินการใดๆ ต่อผู้หนีภัยจากการสู้รบตามหลักสิทธิมนุษยธรรม ตัวอย่างเช่น การไม่ขับไล่ส่งกลับ หรือผลักดันกลับ ไปยังชายแดน นอกจากนี้ผู้หนีภัยจากการสู้รบยังได้รับที่พำนักอาศัยที่มีความปลอดภัย และได้รับการปฏิบัติเช่นคนของชาตินั้น (National Treatment) เช่น เสรีภาพในการประกอบพิธีกรรมทางศาสนา สิทธิในศิลปกรรม ทรัพย์สินและการศึกษาขั้นพื้นฐาน แต่ทั้งนี้ ผู้หนีภัยจากการสู้รบจึงไม่มีสิทธิเช่นเดียวกับสิทธิของผู้ลี้ภัยตามที่ UNHCR ได้กำหนดไว้ เช่น สิทธิที่จะได้รับการอนุเคราะห์ยิ่ง (Most Favorable Treatment) เช่น สิทธิในการร่วมสมาคม การจ้างแรงงาน รวมถึงสิทธิที่เป็นคุณต่อผู้ลี้ภัยเท่าที่เป็นไปได้ ซึ่งไม่ว่ากรณีใด จะไม่น้อยกว่าคนต่างชาติ โดยทั่วไปในสถานการณ์เดียวกัน (Treatment as favorable as possible) เช่น สิทธิในอสังหาริมทรัพย์ การประกอบธุรกิจส่วนตัว ที่อยู่อาศัย อีสรภาพในการเคลื่อนย้ายและเอกสารในการเดินทาง เป็นต้น ซึ่งผู้หนีภัยจากการสู้รบจะไม่ได้สิทธิเหล่านี้ เนื่องจากยังถูกจำกัดในพื้นที่ควบคุม ไม่สามารถออกนอกพื้นที่พักพิงได้ รวมถึงสิทธิของผู้ลี้ภัย ที่ได้รับการรับรองในอนุสัญญาสถานภาพผู้ลี้ภัย ค.ศ. 1951 และพิธีสารเกี่ยวกับสถานภาพผู้ลี้ภัย ค.ศ. 1967 เช่น สิทธิที่จะแสวงหาและพื้นที่พักพิงในประเทศอื่นๆ เพื่อลี้ภัยการประหัดประหาร สิทธิที่ไม่ถูกบังคับให้กลับคืนหรือถูกผลักดันกลับไปในอาณาเขตซึ่งได้หนีมา สิทธิที่จะกลับคืนถิ่น สิทธิที่จะไม่ถูกเลือกปฏิบัติ เป็นต้น แต่ในสภาพความเป็นจริง ถึงแม้ประเทศไทย จะไม่ได้ให้สถานภาพผู้ลี้ภัยแก่ผู้หนีภัยจากการสู้รบ หากแต่การปฏิบัติต่อบุคคลเหล่านี้ก็ไม่ต่างไปจาก สิทธิที่ผู้ลี้ภัยพึงได้รับมากนัก ส่วนภาระหน้าที่ของ UNHCR เป็นเพียงผู้ให้การสนับสนุนการช่วยเหลือ การสังเกตการณ์ ประสานงานกับองค์กรพัฒนาเอกชนระหว่างประเทศที่ดำเนินการช่วยเหลือผู้หนีภัย จากการสู้รบ และการท้วงติงประเทศไทย ในกรณีที่ดำเนินการขัดต่อหลักสิทธิมนุษยชนเท่านั้น (พรทิมล ศรีโชติ, 2548)

หน่วยงานที่รับผิดชอบและมีส่วนรับผิดชอบเกี่ยวกับงานผู้หนีภัยจากการสู้รบในพื้นที่พักพิงชั่วคราวบ้านแม่หละ เป็นความร่วมมือระหว่าง 4 กระทรวงและหนึ่งหน่วยงาน ได้แก่ กระทรวงมหาดไทย กระทรวงการต่างประเทศ กระทรวงกลาโหมและกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ และหน่วยงานคือสภาความมั่นคงแห่งชาติ (สมช.) โดย สภาความมั่นคงแห่งชาติ จะเป็นผู้กำหนดนโยบายเกี่ยวกับงานผู้หนีภัยจากการสู้รบในพื้นที่พักพิงชั่วคราว กระทรวงมหาดไทย โดยสำนักงาน ศูนย์ดำเนินการเกี่ยวกับผู้อพยพเป็นผู้ปฏิบัติงานร่วมกับกรมการปกครองในระดับจังหวัด โดยผู้ว่าราชการจังหวัดตาก จะมอบหมายให้รองผู้ว่าราชการจังหวัดเป็นผู้ดูแลงานผู้หนีภัยจากการสู้รบ โดยจะ

มอบหมายให้นายอำเภอท่าสองยาง ดูแลในลำดับรองลงไป และนายอำเภอจะแต่งตั้งให้ปลัดอำเภอท่าสองยาง เป็นหัวหน้าพื้นที่พักพิงชั่วคราว ทำหน้าที่ในการบริหารจัดการและปกครองดูแลกิจการต่างๆ ภายในพื้นที่พักพิงบ้านแม่หละ และประสานงานกับองค์กรพัฒนาเอกชนระหว่างประเทศ สำหรับกระทรวงกลาโหม จะทำหน้าที่ในการดูแลความปลอดภัยและความสงบเรียบร้อยบริเวณชายแดนไทย-พม่า กระทรวงการต่างประเทศทำหน้าที่ในการดูแลข้อตกลงระหว่างประเทศ และการดำเนินการในการแก้ไขปัญหาผู้ลี้ภัยอย่างถาวรร่วมกับต่างประเทศ สำหรับกระทรวงการเกษตรและสหกรณ์ โดยกรมปศุสัตว์ เป็นผู้ดูแลพื้นที่พักพิงชั่วคราวที่ตั้งอยู่ในเขตป่าสงวนแห่งชาติ (พรทิมล ศรีโชติ, 2548)

พื้นที่พักพิงชั่วคราวบ้านแม่หละ มีพื้นที่ประมาณ 1, 148 ไร่ แบ่งการปกครองออกเป็น 3 เขต 17 กลุ่มบ้าน สำหรับการบริหารภายในพื้นที่พักพิงชั่วคราว ประกอบด้วยคณะกรรมการของพื้นที่จำนวน 15 คน ประกอบด้วย ประธาน รองประธาน เลขานุการ รองเลขานุการ เภรัญญิก หัวหน้าฝ่ายบัญชี หัวหน้าฝ่ายรักษาความปลอดภัย หัวหน้าฝ่ายเสบียงอาหาร ผู้ช่วยฝ่ายเสบียงอาหาร หัวหน้าฝ่ายกฎหมาย หัวหน้าฝ่ายสาธารณสุข หัวหน้าฝ่ายกฎหมายและสิทธิมนุษยชน หัวหน้าฝ่ายการศึกษา หัวหน้ากลุ่มสตรี และหัวหน้ากลุ่มเยาวชน

ประชากรส่วนใหญ่ของผู้หนีภัยจากการสู้รบในพื้นที่พักพิงชั่วคราวบ้านแม่หละ ส่วนใหญ่เป็นกลุ่มชาติพันธุ์กะเหรี่ยง (Karen) รองลงไปเป็นกลุ่มชาติพันธุ์คะยา (Kayah) หรือ คะเรนนี่ (Karenni) นอกจากนี้ยังมีกลุ่มไทยใหญ่ (Shan) และชาวพม่ารวมถึง มอญ ทวาย (Tovoyan) และปะคอง อยู่รวมกันภายในพื้นที่พักพิงชั่วคราว ในปัจจุบัน การอาศัยอยู่ในพื้นที่พักพิงชั่วคราวบ้านแม่หละของผู้หนีภัยจากการสู้รบ จะอาศัยอยู่รวมกันทั้งหมด โดยกระจายกันอยู่ตามพื้นที่ทั้ง 3 เขต ซึ่งไม่ได้แยกกลุ่มอาศัยตามชาติพันธุ์เหมือนในช่วงแรกของการเข้ามาอยู่ในพื้นที่พักพิงชั่วคราว ที่ผู้หนีภัยจากการสู้รบรายหนึ่งให้ข้อมูลว่า “ถ้าเทียบแล้วตอนนี้ดีกว่าแต่ก่อน ถ้าเป็นแต่ก่อนนี้ไม่ได้นะ ถ้าเป็นพม่า นี้จะถูกกะเหรี่ยงเก็บเงียบๆ” แสดงให้เห็นว่าความขัดแย้งระหว่างชาติพันธุ์ภายในพื้นที่พักพิงชั่วคราว ได้มีความบรรเทาความรุนแรงลง เนื่องจากกฎระเบียบของผู้หนีภัยจากการสู้รบภายในพื้นที่พักพิงชั่วคราวมีความรุนแรงและศักดิ์สิทธิ์เพราะถ้าหากผู้หนีภัยจากการสู้รบ มีเรื่องราวทะเลาะวิวาท หรือเรื่องผิดจารีตประเพณี เช่น การข่มขืน การผิดลูกผิดเมียผู้อื่น จะถูกทำโทษด้วยศาลเตี้ยของผู้หนีภัยจากการสู้รบภายในพื้นที่พักพิงฯ

สาเหตุของการอพยพหนีเข้ามาในประเทศไทยของผู้หนีภัยจากการสู้รบ พบว่า ร้อยละ 54 หลบหนีกองทหารของ SPDC ลำดับต่อมาคือ ร้อยละ 30 หลบหนีเข้ามาเนื่องจากถูกบังคับใช้แรงงาน ส่วนที่อพยพเข้ามาเนื่องจากถูกบังคับให้ย้ายถิ่นมีร้อยละ 12 และสาเหตุอื่นๆ คิดเป็นร้อยละ 4 ตัวอย่างเช่น ความยากจน การเป็นสมาชิกทางการเมือง (Lamberink, 2002)

จนถึงปัจจุบัน จำนวนประชากรทั้งหมดภายในพื้นที่พักพิงชั่วคราว มีประมาณ 46,888 คน สามารถแบ่งประเภทของผู้หนีภัยจากการสู้รบที่อาศัยในพื้นที่พักพิงชั่วคราว บ้านแม่หละ แยก ได้เป็น 4 กลุ่ม ดังนี้

- กลุ่มที่คณะกรรมการของอำเภอและจังหวัด มีมติรับสถานะเป็นผู้หนีภัยจากการสู้รบและได้จดทะเบียนร่วมกับสำนักงานข้าหลวงใหญ่ผู้ลี้ภัยแห่งสหประชาชาติ (UNHCR) จำนวน 5,693 ครอบครัว จำนวนประชากร 30,093 คน (MLA)

- กลุ่มที่คณะกรรมการของอำเภอและจังหวัด มีมติไม่รับสถานะเป็นผู้หนีภัยจากการสู้รบ เนื่องจากเข้ามาอยู่ไม่ได้หนีภัยจากการสู้รบ โดยตรง และมีมติให้ส่งกลับประเทศพม่าแต่ยังไม่สามารถดำเนินการได้ จำนวน 3,998 ครอบครัว จำนวนประชากร 15,009 คน (PAB)

- กลุ่มนักเรียน ซึ่งเป็นประชากรจากพื้นที่พักพิงอื่นๆ มาพำนักในพื้นที่พักพิงชั่วคราวบ้านแม่หละ เพื่อศึกษา หรือฝึกอาชีพ จำนวนประชากร 1,100 คน

- กลุ่ม Displaced Persons คือกลุ่มประชากรที่อพยพเข้ามาใหม่ ซึ่งยังไม่สามารถจัดเข้าพวกใดได้ ตัวอย่างเช่น กลุ่มที่อพยพเข้ามาจากการถูกยึดครองที่ดินในการสร้างเมืองหลวงใหม่ หรือกลุ่มชาติพันธุ์อื่นๆ นอกเหนือจากกลุ่มชาติพันธุ์หลักๆ เช่น กะเหรี่ยง คะเรนนี่ กลุ่มไทใหญ่ ชาวพม่ามอญ ทวาย จำนวนประชากรในกลุ่มนี้ มี 686 คน

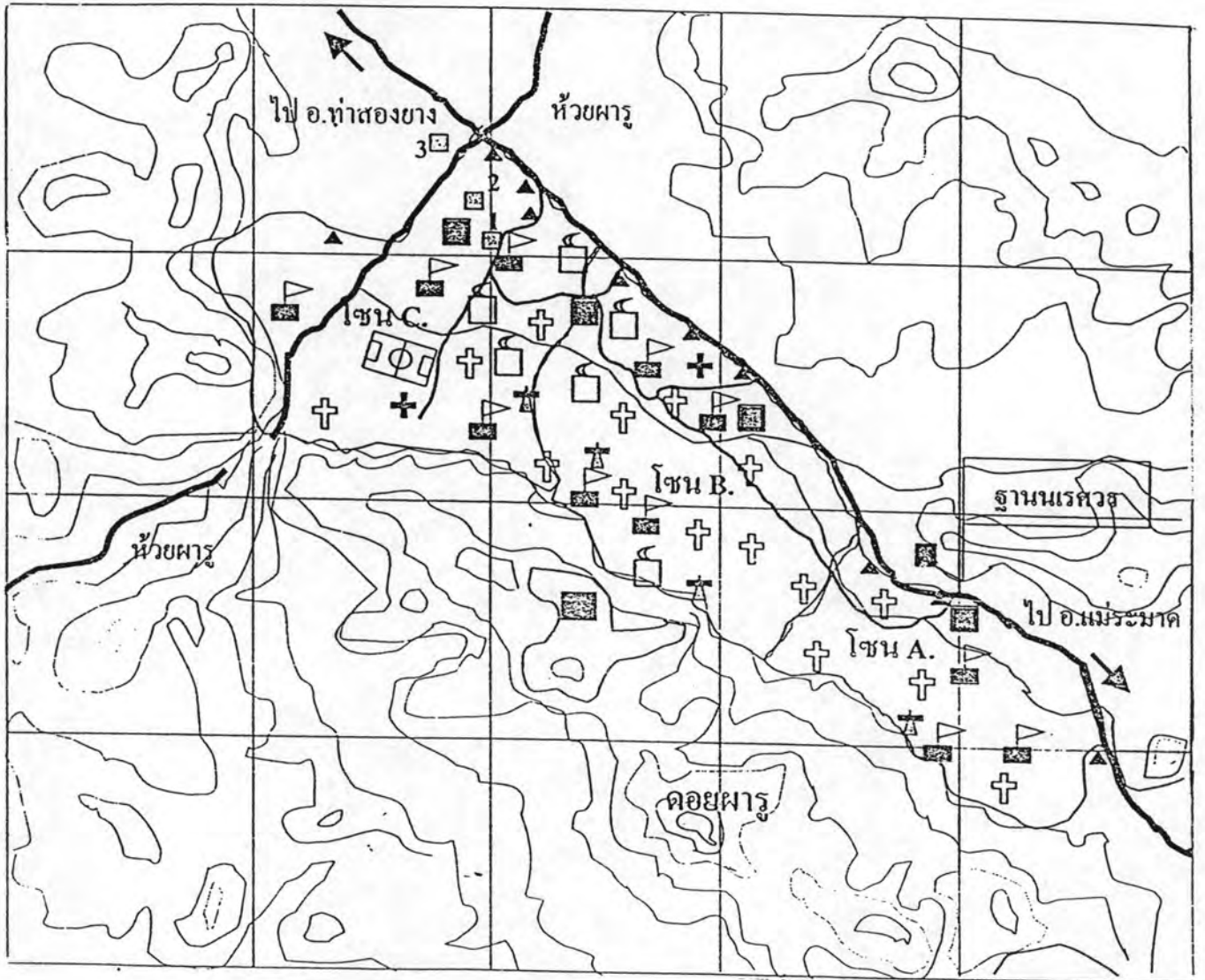
รวมประชากรทั้งหมดทั้ง 4 กลุ่ม จำนวนประชากร 46,888 คน ดังรายละเอียดในตารางที่ 1

ยอดจำนวนผู้หนีภัยจากการสู้รบพื้นที่พักพิงชั่วคราวบ้านแม่หละ
 ประจำวันที่ 31 เดือนพฤษภาคม พ.ศ. 2549

กลุ่ม	ครอบครัว	ยอดปัจจุบัน				รวม
		ชาย	หญิง	เด็กชาย	เด็กหญิง	
MLA	5,693	8,121	8,408	7,064	6,500	30,093
PAB	3,998	4,784	3,978	3,164	3,063	15,009
นักเรียน	1,100	329	175	310	286	1,100
Displaced Person	323	107	493	17	96	686
รวม	11,114	13,341	13,054	10,555	9,938	46,888

ที่มา: สถิติของพื้นที่พักพิงชั่วคราวบ้านแม่หละ

แผนผัง แสดงที่ตั้งพื้นที่พักพิงชั่วคราวบ้านแม่หละ

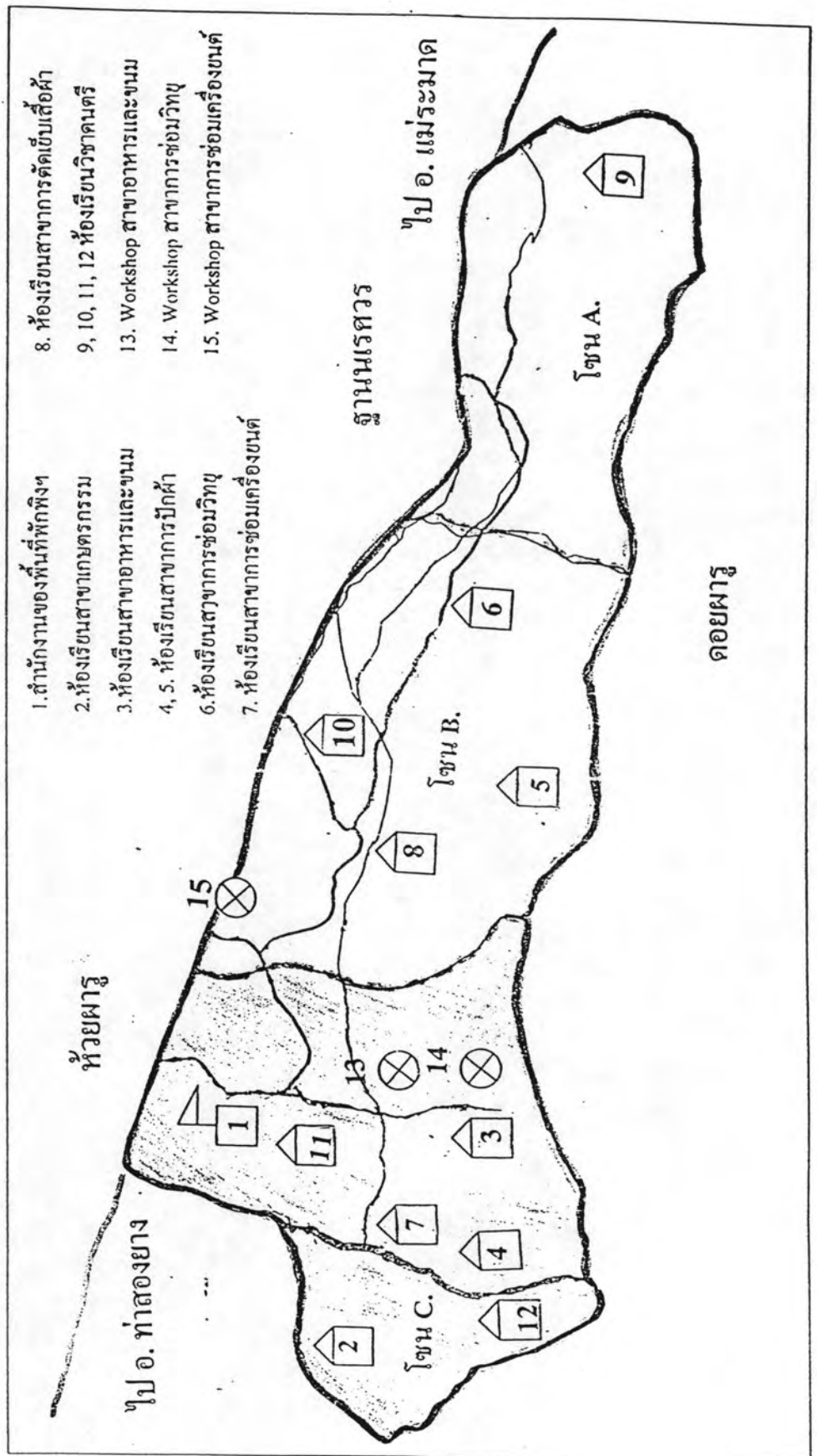


สัญลักษณ์

- | | | |
|--------------------|-------------------|-------------------|
| ■ 1 สป.มท. | ▣ โรงเรียน | ■ โกล้ง (ฉางข้าว) |
| ▣ 2 ชป.ลว.ไกล 401 | ⛪ วัด (พุทธ) | ⊕ โรงพยาบาล |
| ▣ 3 คท.20 (ป่าไม้) | ⊕ โบสถ์ (คริสต์) | — ถนนสายหลัก |
| ▲ จุดตรวจ อส. | ▣ สุเหร่า(อิสลาม) | |
| ▲ รปภ.รอบนอก | | |

ที่มา: เอกสารประกอบการบรรยายสรุปพื้นที่พักพิงชั่วคราวบ้านแม่หละ

แผนผัง แสดงที่ตั้งสำคัญของโครงการส่งเสริมทักษะและฝึกอาชีพภายในพื้นที่พักพิงบ้านแม่หละ



4.2 การทบทวนนโยบายของสภาความมั่นคงแห่งชาติและกระทรวงมหาดไทยต่อผู้หนีภัยจากการสู้รบ

เมื่อ ค.ศ. 1984 ซึ่งเป็นปีที่เริ่มมีการอพยพหนีภัยเข้ามาของผู้หนีภัยจากการสู้รบ รัฐบาลไทย ได้มีการกำหนด กฎและระเบียบในการควบคุม ดูแลและให้ความช่วยเหลือผู้หนีภัยจากการสู้รบในพื้นที่ พักพิงชั่วคราว เพื่อเป็นขอบเขตในการปฏิบัติต่อผู้หนีภัยจากการสู้รบของเจ้าหน้าที่ กฎและระเบียบ ดังกล่าว ถูกกำหนดไว้อย่างเคร่งครัด โดยมีเป้าหมายในการควบคุมผู้หนีภัยจากการสู้รบให้อยู่ในพื้นที่ที่กำหนดไว้เท่านั้น โดยระเบียบต่างๆ ในการปฏิบัติต่อผู้หนีภัยจากการสู้รบในพื้นที่พักพิงชั่วคราวไว้ ดังนี้

- การกำหนดมาตรการ ในการกำกับควบคุมการผ่านเข้าออกจากพื้นที่อย่างเคร่งครัด มีการจัดระบบอย่างชัดเจน

- ห้ามมิให้มีการค้าขายภายในพื้นที่พักพิงชั่วคราว โดยเด็ดขาด โดยจะต้องแจ้งและประชาสัมพันธ์ให้ราษฎร ในพื้นที่รับทราบ และหากไม่ปฏิบัติตามจะถูกดำเนินคดี เนื่องจากผู้หนีภัยจากการสู้รบอาจสนับสนุน อาหาร ยา วัสดุ และเครื่องอุปโภคบริโภคบางส่วนแก่กองกำลังติดอาวุธซึ่งอยู่นอกเขตประเทศไทย

- ห้ามมิให้มีการค้าขายแรงงาน และการนำออกไปใช้แรงงานของผู้หนีภัยจากการสู้รบ

- ห้ามมิให้มีการจัดกิจกรรมต่างๆ ภายในพื้นที่พักพิงชั่วคราว

- การเข้าไปช่วยเหลือผู้หนีภัยจากการสู้รบขององค์กรพัฒนาเอกชนต่างชาติ ขอให้ทำหนังสืออย่างเป็นทางการ ไปยังกระทรวงมหาดไทย เพื่อขออนุมัติก่อนเข้าพื้นที่พักพิงชั่วคราว

หากพิจารณาระเบียบกฎหมายดังกล่าวจะสะท้อนให้เห็นถึงปรัชญาและระบบคิดของรัฐบาลไทยว่า บุคคลเหล่านี้จะอยู่ในประเทศไทยเป็นการชั่วคราวและจะอพยพกลับประเทศเมื่อเหตุการณ์ปกติ ดังนั้น จึงได้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องจึงกำหนดการดำเนินงานให้ทุกอย่างในพื้นที่พักพิงชั่วคราวเป็นลักษณะชั่วคราวทั้งสิ้น เพื่อป้องกันมิให้เกิดสถานการณ์อันจะนำไปสู่การปักหลักในพื้นที่และประเทศไทยอย่างถาวร ไม่ว่าจะเป็นการสร้างบ้านเรือนด้วยวัสดุที่ไม่คงทนและถาวร รวมถึงรัฐบาลไทยยังห้ามมิให้ผู้หนีภัยจากการสู้รบประกอบอาชีพใดๆ ทั้งภายในและภายนอกพื้นที่พักพิงชั่วคราว หากแต่อนุมัติให้องค์กรพัฒนาเอกชนช่วยเหลือทางมนุษยธรรมแก่ผู้หนีภัยจากการสู้รบ เฉพาะจำเป็นต่อการดำรงชีวิตเท่านั้นและอยู่ในขอบเขตที่จำกัด เนื่องจากมีความเป็นห่วงว่าความช่วยเหลือดังกล่าวจะดึงดูดให้

ผู้หนีภัยจากการสู้รบจากพม่าอพยพเข้ามาเพิ่มมากขึ้นหรือเป็นการสนับสนุนให้ผู้หนีภัยจากการสู้รบอยู่ในประเทศไทยนานขึ้น

เหตุที่พื้นที่พักพิงชั่วคราวบ้านแม่หละ เป็นพื้นที่รองรับผู้หนีภัยจากการสู้รบ ตั้งแต่ พ.ศ. 2539 จนถึงปัจจุบัน และยังไม่สามารถหาทางออกในการแก้ไขปัญหาผู้ลี้ภัยอย่างถาวร 3 ประการของ สำนักงานข้าหลวงใหญ่ผู้ลี้ภัยแห่งสหประชาชาติ (UNHCR) ได้ กรอบใหญ่ของสภาความมั่นคง แห่งชาติและกระทรวงมหาดไทยซึ่งเป็นกรอบในการกำหนดนโยบายต่อผู้หนีภัยจากการสู้รบ จะเห็นได้ว่า เมื่อเวลาผ่านไปหลายปี กรอบคิดดังกล่าวมีความไม่สอดคล้องกับสภาพสถานการณ์และปัญหา ภายในผู้หนีภัยจากการสู้รบที่เปลี่ยนแปลงไป ไม่ว่าจะความเปลี่ยนแปลงนั้นจะมีสาเหตุมาจากความคุ้นชิน กับสภาพพื้นที่พักพิงชั่วคราวของผู้หนีภัยจากการสู้รบเองหรือการเพิ่มจำนวนของผู้หนีภัยจากการสู้รบ ที่เพิ่มมากขึ้นเรื่อยๆ รวมถึงสภาพแวดล้อมที่เสื่อมโทรมลง ทำให้เกิดการแย่งชิงทรัพยากรภายในพื้นที่ พักพิงชั่วคราว จากความเปลี่ยนแปลงดังกล่าว ส่งผลให้การดำเนินการ ในการบริหารจัดการระเบียบและ ชีวิตความเป็นอยู่ของผู้หนีภัยจากการสู้รบมีความยุ่งยากและซับซ้อนมากยิ่งขึ้น จนอาจจะกลายเป็น ปัญหาบานปลายภายในพื้นที่พักพิงชั่วคราวขึ้นได้ หาก ไม่มีการทบทวนนโยบายในการกำกับควบคุมผู้ หนีภัยจากการสู้รบ

ดังนั้น เมื่อเวลาผ่านไปกว่า 20 ปี กฎระเบียบที่รัฐบาลไทยได้กำหนดไว้ก็ยืดหยุ่นมากขึ้น ตาม สถานการณ์ความจำเป็นของพื้นที่พักพิงชั่วคราว หากแต่อยู่ในกรอบของการควบคุมอย่างเคร่งครัด นอกจากนี้ความเป็นอยู่ของผู้หนีภัยจากการสู้รบในพื้นที่พักพิงชั่วคราว ก็มีพัฒนาการมากขึ้น ทำให้ กฎระเบียบในการกำหนดการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ต่อผู้หนีภัยจากการสู้รบ จึงคลายความเข้มงวดลง เพราะในทางปฏิบัติ สถานการณ์และบริบทภายในพื้นที่พักพิงชั่วคราวที่เปลี่ยนแปลงไป เนื่องจาก การที่ผู้หนีภัยจากการสู้รบพำนักในพื้นที่พักพิงชั่วคราวเป็นระยะเวลาานาน ซึ่งไม่ใช่ระยะเวลาเพียงชั่วคราว ดังที่รัฐบาลไทยได้คาดการณ์ไว้ การดำเนินการจึงจำเป็นต้องยืดหยุ่นเพื่อลดความตึงเครียดกฎระเบียบ ให้สอดคล้องและเป็นไปตามความเป็นจริงของสถานการณ์ภายในพื้นที่พักพิงชั่วคราว

ตัวอย่างของการยืดหยุ่นของมาตรการของกฎระเบียบและนโยบายของการดำเนินงานของ เจ้าหน้าที่ต่อผู้หนีภัยจากการสู้รบ เช่น ในการกำกับควบคุมการผ่านเข้าออกจากพื้นที่อย่างเคร่งครัดของ ผู้หนีภัยจากการสู้รบ ทั้งนี้เนื่องจาก การลักลอบออกนอกพื้นที่ของผู้หนีภัยจากการสู้รบยังมีอย่าง สม่าเสมอ เนื่องจากจำนวนเจ้าหน้าที่ดูแลมีจำนวนจำกัด การลักลอบออกนอกพื้นที่พักพิงไม่ว่าจะเป็น

ระยะใกล้ๆ คือ หมู่บ้าน หรือตำบล ที่อยู่ใกล้เคียง เพื่อเก็บหาของป่า การซื้อขาย แลกเปลี่ยนสินค้า หรือ การออกไปรับจ้างทำงานในภาคเกษตรกรรมเช่น การเกี่ยวข้าว เหลือง การเก็บผักข้าว โทศ หรือการเกี่ยวข้าว เป็นต้น หรือการลักลอบออกนอกพื้นที่ระยะไกล เพื่อทำงานก่อสร้าง หรือรับจ้าง รวมทั้ง การจับจ่ายซื้อของภายนอกพื้นที่พักพิงชั่วคราว นอกนอกจากสินค้าที่มีจำหน่ายภายในพื้นที่พักพิงชั่วคราว ตัวอย่างเช่น รถจักรยานยนต์ จักรเย็บผ้า เปียโน หรือสินค้าฟุ่มเฟือยอื่นๆ รวมทั้งการออกนอกพื้นที่เพื่อทำธุรกรรมทางการเงินที่ธนาคารพาณิชย์ ในตัวอำเภอแม่สอด เช่นการออกไปเบิกถอนเงินผ่านเครื่องฝากถอนเงินอัตโนมัติที่ธนาคารเนื่องจากญาติพี่น้องของผู้หนีภัยจากการสู้รบที่อาศัยและทำงานในประเทศที่สามได้ส่งเงินมาให้ผู้หนีภัยจากการสู้รบที่อยู่ในพื้นที่พักพิงชั่วคราวในประเทศไทย ผ่านช่องทางธนาคาร การออกนอกพื้นที่ในระยะทางไกลเช่น ตัวอำเภอแม่สอดที่มีระยะทางห่างจากพื้นที่พักพิงชั่วคราวประมาณ 70 กิโลเมตร ผู้หนีภัยจากการสู้รบจำเป็นต้องเดินทางรถโดยสารประจำทาง(รถสองแถว) ที่ผ่านพื้นที่พักพิงชั่วคราวทุก 15 นาที (ค่าโดยสารแม่สอด-พื้นที่พักพิงชั่วคราว ประมาณ 50 บาทต่อเที่ยว) ซึ่งในแต่ละเที่ยวนั้นจะมีผู้โดยสารเต็มคันรถ

ถึงแม้ว่าการการลักลอบออกนอกพื้นที่ของผู้หนีภัยจากการสู้รบ จะเสี่ยงต่อการถูกเจ้าหน้าที่ของรัฐจับกุมและและดำเนินคดี แต่เมื่อพิจารณาถึงความจำเป็นและรายได้ ทำให้ผู้หนีภัยจากการสู้รบต้องเสี่ยงออกไป ความจำเป็นเนื่องจากการขออนุญาตออกนอกพื้นที่เป็นเรื่องที่ยุ่งยากและโอกาสในการที่จะได้รับอนุญาตให้ออกไปมีน้อย ผู้หนีภัยจากการสู้รบจึงเลือกที่จะลักลอบออกนอกพื้นที่ซึ่งง่ายและสะดวกกว่า อันที่จริงเมื่อเสร็จกิจธุระแล้วก็กลับมายังพื้นที่พักพิงชั่วคราว แต่ก็ไม่ได้เกิดขึ้นบ่อยครั้ง เพราะการออกนอกพื้นที่พักพิงชั่วคราว แต่ละครั้งจำเป็นต้องใช้เงินตรา ไม่ว่าจะเป็นค่ารถโดยสารและค่าใช้จ่ายต่างๆ เป็นต้น โดยการลักลอบออกนอกพื้นที่มีวิธีการหลีกเลี่ยงการจับกุมในวิธีการต่างนานา เพราะถ้าหากโดนจับกุมแล้วจะไม่คุ้มกับเงินรายได้ที่ได้รับจากการไปทำงาน เพราะต้องจ่ายค่าปรับ และถูกนำส่งพื้นที่พักพิงชั่วคราวเพื่อรับ โทษ สำหรับระยะเวลาของการออกไปรับจ้างทำงานของผู้หนีภัยจากการสู้รบแต่ละครั้งจะกินเวลาประมาณ 1-2 อาทิตย์ และจะเป็นที่รู้กันของผู้หนีภัยจากการสู้รบ ที่เคยออกไปทำงานในปีที่แล้ว ว่าในปีนี้ออกไปในช่วงเดือนใด ไปที่ไหน รวมทั้งมีการมาชักชวนผู้หนีภัยจากการสู้รบภายในพื้นที่พักพิงชั่วคราวออกไปทำงานรับจ้างโดยนายจ้างเองก็มี โดยส่วนมากแล้วผู้หนีภัยจากการสู้รบที่ออกไปรับจ้างทำงานภายนอกพื้นที่จะเป็นผู้ชายมากกว่าผู้หญิง เนื่องจากผู้หญิงต้องดูแลครอบครัวเมื่อสามีออกไปทำงานภายนอกพื้นที่ๆ

สำหรับข้อห้ามที่มีให้มีการค้าขายแรงงาน และการนำออกไปใช้แรงงานของผู้หนีภัยจากการสู้รบ ซึ่งปัจจุบันผู้หนีภัยจากการสู้รบมีการลักลอบออกนอกพื้นที่พักพิงชั่วคราว ถึงแม้จะไม่ได้มีการขีดหย่อนให้ผู้หนีภัยจากการสู้รบสามารถออกไปทำงานรับจ้างภายนอกพื้นที่พักพิงชั่วคราว แต่ด้วยความจำเป็นในการดำรงชีวิต ดังนั้นผู้หนีภัยจากการสู้รบจึงลักลอบออกไปเพื่อการทำงานรับจ้างในภาคเกษตรกรรมและภาคอุตสาหกรรมก่อสร้างในพื้นที่ใกล้เคียงกับพื้นที่พักพิงชั่วคราว ซึ่งแล้วแต่ฤดูกาล และการว่าจ้างงานของนายจ้าง ซึ่งไม่ได้เกิดขึ้นเป็นประจำทุกวัน โดยผู้หนีภัยจากการสู้รบสามารถเดินเท้าออกไปรับจ้างทำงานในภาคเกษตรกรรมในระยะทางที่ใกล้กับพื้นที่พักพิงชั่วคราว ได้ หรือการลักลอบออกนอกพื้นที่ระยะไกล เพื่อทำงานก่อสร้าง หรือรับจ้าง แต่อย่าให้ถูกเจ้าหน้าที่จับได้ เพราะจะถูกนำส่งพื้นที่พักพิงชั่วคราวต้องถูกลงโทษจากทางราชการ

รวมถึงข้อห้ามของทางราชการที่ห้ามมิให้มีการค้าขายภายในพื้นที่พักพิงชั่วคราว โดยเด็ดขาด ก็มีการขีดหย่อนให้มีการแลกเปลี่ยนสินค้าและซื้อขายภายในพื้นที่พักพิงชั่วคราว โดยสภาพเศรษฐกิจภายในพื้นที่พักพิงชั่วคราว บ้านแม่หละนั้น มีร้านค้าประเภทต่างๆมากมาย ทั้งกระจายอยู่ตามโซนต่างๆ แต่ตลาดศูนย์กลางในพื้นที่พักพิงบ้านแม่หละที่เป็นตลาดขนาดใหญ่ จะอยู่ในพื้นที่โซน B ซึ่งเป็นจุดกึ่งกลางของพื้นที่พักพิงชั่วคราว แหล่งการค้าดังกล่าว มีทั้งตลาดเช้าที่ขายอาหารสดทุกประเภท ตัวอย่างเช่น ผักและผลไม้ทุกชนิด เนื้อสัตว์ อาหารทะเล เป็นต้น รวมทั้งสินค้าอุปโภค เช่น เสื้อผ้า เครื่องสำอาง ที่มีพ่อค้าจากภายนอก หรือ คนไทยที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ใกล้เคียงของพื้นที่พักพิงชั่วคราว รวมทั้งผู้หนีภัยจากการสู้รบ ที่อยู่ในพื้นที่พักพิงชั่วคราวเอง ก็จะมาทำการซื้อขายสินค้าด้วยเช่นกัน อาจจะมีกล่าวได้ว่าสินค้าในพื้นที่พักพิงชั่วคราวมีไม่แตกต่างจากตลาดภายนอกทุกประเภท นอกจากนี้ภายในพื้นที่พักพิงชั่วคราว ยังมีร้านค้าบริการอีกหลายประเภท เช่น ร้านขายอาหารตามสั่ง ร้านขายและซ่อมโทรศัพท์มือถือ ร้านถ่ายล้างอัดรูป และร้านขายและเช่าหนังสือหรือวีซีดี เป็นต้น

และสำหรับข้อห้ามที่มีให้มีการจัดกิจกรรมต่างๆภายในพื้นที่พักพิงชั่วคราว ภายหลังจากที่ผู้หนีภัยจากการสู้รบอาศัยในพื้นที่พักพิงเป็นเวลานาน ทางพื้นที่พักพิงชั่วคราว ก็ได้ขีดหย่อนให้จัดกิจกรรมเพื่อความบันเทิงในแก่ผู้หนีภัยจากการสู้รบได้ ตัวอย่างเช่น การแข่งขันกีฬาภายในพื้นที่พักพิงชั่วคราว การจัดงานปีใหม่ งานสงกรานต์และงานวันชาติของกะเหรี่ยง เป็นต้น รวมทั้ง บางครั้งผู้หนีภัยจากการสู้รบ ก็มีการจัดงานตามประเพณีของผู้หนีภัยจากการสู้รบ เช่น งานแต่งงาน งานศพ ดังนั้นจะเห็นว่าสภาพชีวิตของผู้หนีภัยจากการสู้รบ ไม่แตกต่างจากสังคมภายนอกเท่าใดนัก เหล่านี้เป็นส่วนหนึ่งของ

การยึดหยุ่นของในการปฏิบัติตามนโยบายเพื่อเปิดโอกาสให้ผู้หนีภัยได้มีโอกาสและมีกิจกรรมทางสังคมเพิ่มมากขึ้น

รวมถึงนโยบายของรัฐบาลไทยที่ได้เปิดโอกาสให้ผู้หนีภัยจากการสู้รบ ได้ดำเนินชีวิตที่ใกล้เคียงกับสภาพความเป็นจริงภายนอก ในการมีความรู้และทักษะในสาขาอาชีพต่างๆ จึงได้อนุญาตให้องค์กรพัฒนาเอกชน ZOA ดำเนินโครงการส่งเสริมทักษะและฝึกอาชีพแก่ผู้หนีภัยจากการสู้รบ เพื่อการพัฒนาศักยภาพของผู้หนีภัยจากการสู้รบในการฝึกทักษะอาชีพ โดยมีวัตถุประสงค์ระยะสั้น คือ เพื่อให้ผู้หลบหนีภัยจากการสู้รบเหล่านี้ ได้มีรายได้ มีวิชาความรู้ ความสามารถ พร้อมทั้งเพิ่มพูนศักยภาพของผู้หนีภัยจากการสู้รบให้มากขึ้นและทำให้เกิดความเชื่อมั่นในตนเองกลับคืนมา และเป็นการแก้ไขปัญหาให้ผู้หนีภัยจากการสู้รบจากพม่าได้มีงานทำ เพื่อให้ได้กลบออกนอกพื้นที่พักพิงชั่วคราวอีกทางหนึ่ง และวัตถุประสงค์ระยะยาวคือ เพื่อให้ผู้หนีภัยจากการสู้รบมีความรู้เกี่ยวกับอาชีพเพื่อเลี้ยงตนเองและครอบครัว ในยามที่กลับสู่ประเทศเดิม หรือ ประเทศที่สาม เพื่อให้สามารถประกอบอาชีพเลี้ยงตนเองและครอบครัวได้

4.3 โครงการส่งเสริมทักษะและฝึกอาชีพแก่ผู้หนีภัยจากการสู้รบในพื้นที่พักพิงชั่วคราว

โครงการอบรมและทักษะและฝึกอาชีพขององค์กรพัฒนานานาชาติ ZOA ที่จัดขึ้นในพื้นที่พักพิงชั่วคราว บ้านแม่หละ เกิดขึ้นได้เมื่อสภาความมั่นคงแห่งชาติ และกระทรวงมหาดไทย ได้อนุญาตให้มีการอบรมทักษะและฝึกอาชีพ โดยองค์กรพัฒนาเอกชน เมื่อปลายปี พ.ศ. 2544 และ ในปีนั้นเอง โครงการอบรมและทักษะและฝึกอาชีพระยะที่ 1 จึงได้เกิดขึ้น โครงการระยะที่ 1 ใช้ระยะเวลาทั้งสิ้น 3 ปี ใช้งบประมาณในการดำเนินการ 1.5 ล้านดอลลาร์สหรัฐ สนับสนุนเงินทุนโดยสหภาพยุโรป (European Union) สำนักงานข้าหลวงใหญ่ผู้ลี้ภัยแห่งสหประชาชาติ (UNHCR) และรัฐบาลของประเทศสวีเดน แต่เนื่องด้วยปัญหาด้านงบประมาณทำให้โครงการล่าช้าและได้เริ่มทำการเรียนการสอนเมื่อเดือนเมษายน พ.ศ. 2547 จนถึงปัจจุบัน โครงการอบรมและทักษะและฝึกอาชีพอยู่ในระยะที่ 2 แล้ว โครงการฯ ที่จัดขึ้นในพื้นที่พักพิงชั่วคราว มีวัตถุประสงค์ของโครงการฯ เพื่อให้ผู้หนีภัยจากการสู้รบ มีความรู้และทักษะสำหรับการตั้งถิ่นฐานใหม่ในอนาคต โดยกลุ่มเป้าหมายของโครงการอบรมและทักษะและฝึกอาชีพ ได้แก่ เยาวชน ผู้หญิง ผู้ที่ออกโรงเรียนกลางคัน ผู้ที่จบระดับ 10 และผู้ใหญ่ โครงการฯ ที่จัดขึ้นในพื้นที่พักพิงชั่วคราวบ้านแม่หละ ได้เปิดการเรียนการสอนในสาขาต่างๆ จำนวน 7 สาขา ได้แก่ สาขา Basic Technology skills คือ การซ่อมวิทยุ และ การซ่อมรถจักรยานยนต์ สาขา Home economy

คือ การปักผ้า การตัดเย็บเสื้อผ้า การคนตรี และการทำอาหารและขนม และ สาขา Farming คือ การปลูกพืช และขณะที่ลงพื้นที่ศึกษา มีสาขาที่เปิดสอนใหม่ในสาขาอีก คือ การผลิตเตาดินเผา

รายละเอียดของโครงการอบรมและทักษะและฝึกอาชีพขององค์กรพัฒนามาเอกชน ZOA ที่จัดขึ้น ในพื้นที่พักพิงชั่วคราว บ้านแม่หละ ได้เปิดการเรียนการสอนในสาขาต่างๆจำนวน 7 สาขา มีดังนี้

การซ่อมวิทยุ (Radio Mechanics) เป็นหลักสูตร 10 เดือน หลักสูตร 3 เดือน หลักสูตร 6 เดือน และ 9 เดือน เปิดสอน ตั้งแต่ เดือน มิถุนายน 2547 ถึง เดือนมีนาคม 2549 มีจำนวนผู้หนักษ์ที่เข้ารับการอบรมทักษะและฝึกอาชีพการซ่อมวิทยุ 79 คน นักเรียนทั้งหมดเป็นผู้ชาย โรงเรียนที่สอนการซ่อมวิทยุ จะอยู่ที่บ้านพักของครู ในการเรียนการสอนจะครูมีจำนวน 3 คน ซึ่งมีพื้นฐานเป็นช่างซ่อมวิทยุมาก่อน ตั้งแต่อยู่ที่ประเทศพม่า ห้องเรียนการซ่อมวิทยุตั้งอยู่ที่โซน B ในขณะที่ห้องเรียนของสาขาอื่นๆจะอยู่ที่โซน C เนื้อหาของการสอนจะเน้นการซ่อมวิทยุ เช่น แผงวงจรและการทำงานของวิทยุ เบื้องต้น ส่วนเครื่องใช้ไฟฟ้าอื่นๆ ตัวอย่างเช่น โทรทัศน์ เครื่องเล่นวีซีดี นักเรียนต้องประยุกต์ความรู้ในการซ่อมเอง องค์กรนอกจากนี้ องค์กรพัฒนาเอกชน ZOA จึงได้เปิดร้านซ่อมวิทยุภายในพื้นที่พักพิงชั่วคราว เพื่อให้ นักเรียนหมุนเวียนเข้ามาเรียนรู้ในร้านดังกล่าว

การซ่อมจักรยานยนต์ (Auto Mechanics) ตามหลักสูตรแล้วการซ่อมจักรยานยนต์ระยะ 6 เดือน แต่เมื่อสอนจริงๆแล้ว อาจจะกินเวลานานกว่า 6 เดือน อาจจะเป็น 9 เดือน หรือ 1 ปี แล้วแต่วัน ซึ่งเวลาที่กินมานักเรียนจะต้องออกค่าใช้จ่ายในการเรียนให้แก่ครูผู้สอนเนื่องจาก ZOA ให้การสนับสนุน เพียงแค่ 6 เดือนเท่านั้น สาขาการซ่อมจักรยานยนต์ เปิดสอน ตั้งแต่ เดือน พฤษภาคม ถึง เดือน พฤศจิกายน 2548 มีจำนวนผู้หนักษ์ที่เข้ารับการอบรมทักษะและฝึกอาชีพการซ่อมจักรยานยนต์ 59 คน โดยนักเรียนทั้งหมดเป็นผู้ชาย ปัญหาสำคัญของโครงการฯ เนื่องจากการประกอบอาชีพการซ่อมจักรยานยนต์ จำเป็นต้องใช้เครื่องมือ วัสดุอุปกรณ์ และอะไหล่ในการปฏิบัติงาน แต่มีข้อจำกัดทางทรัพยากร ทำให้ไม่สามารถหาซื้อได้ อุปกรณ์ในการเรียนการสอนเก่าและชำรุด สำหรับหนังสือที่ใช้สอนที่เพิ่มเติมที่เป็นภาษาอังกฤษก็มีใช้เนื่องจากนักเรียนเคยซึมไปแล้วทำหาย เนื่องไม่จกสามารถทำความเข้าใจกับคู่มือการซ่อมเครื่องยนต์ภาษาไทยได้ และเพื่อให้ผู้หนักษ์จากการสู้รบที่สำเร็จจากโครงการฯ ได้ฝึกปฏิบัติลงมือจริง ZOA จึงได้เปิดร้านซ่อมรถจักรยานยนต์ โดยนักเรียน หมุนเวียนเข้ามาเรียนรู้การทำงานของร้านซ่อมรถจักรยานยนต์ โดยร้านตั้งอยู่ด้านหน้าของพื้นที่พักพิงชั่วคราว โดยร้านนี้ตั้งติดถนน แม่สอด - ท่าสองยาง ผลประกอบการจากการเปิดร้านซ่อมรถจักรยานยนต์ พบว่าร้าน

ดังกล่าวไม่มีลูกค้านำรถที่จะนำมาซ่อมมากนัก โดยแต่ละเดือนจะมีผู้หนีภัยจากการสู้รบ ภายในพื้นที่ พักพิงชั่วคราว รวมทั้งประชาชนที่สัญจรผ่านเส้นทางนั้นนำรถจักรยานยนต์มาให้ที่ร้านซ่อมประมาณ 100 คันต่อเดือน และรายได้ส่วนหนึ่งแต่ละเดือนประมาณ ร้อยละ 10 ของรายได้ทั้งหมด จะต้องทยอยคืนให้แก่ ZOA ด้วย ที่เหลือจะแบ่งเป็นค่าดำเนินการของร้าน ค่าอาหารผู้ปฏิบัติงาน และค่าแรงเป็นต้น

การปักผ้า (Knitting & Embroidery) มีทั้งหลักสูตร 3 เดือนและ หลักสูตร 2 เดือน โครงการสาขานี้เปิดสอน ตั้งแต่ มีนาคม 2548 ถึง มกราคม 2549 มีจำนวนผู้หนีภัยที่เข้ารับการอบรมทักษะและฝึกอาชีพการปักผ้า 85 คน โดยนักเรียนทั้งหมดเป็นผู้หญิง และครูผู้สอนจะเป็นคนที่มีความสามารถในการปักผ้ามาก่อนที่จะเข้ามาอยู่ในพื้นที่ๆ เดิมทีแรกเริ่ม โครงการฯ สาขาการปักผ้ามีห้องเรียนในโซน C เพียงแห่งเดียว แต่ปัญหาระยะทางเดินทางที่ไกล และใช้เวลาในการเดินทาง ทำให้ต่อมาเกิดการกระจายการสอนออกเป็น โซน โดยแต่ละโซนจะมีครูผู้สอน 1 คน คือนักเรียน 10 คน การเรียนการสอนจะเรียนบนชายบ้านของครู โดยนั่งเป็นวงกลม ปัญหาที่พบของสาขาการปักผ้าคือผลิตภัณฑ์สำเร็จออกมาแล้ว ไม่สามารถจำหน่ายได้ เนื่องจากไม่มีตลาดรองรับ เพราะเป็นสินค้าฟุ่มเฟือย มีราคาสูง เช่น ปลูกหมอนคู่ละ 120 บาท ในขณะที่ปลูกหมอนที่ขายในตลาดมีราคาเพียงคู่ละ 40 บาทเท่านั้น ดังนั้นการรับจ้างปักผ้าจึงมีลักษณะของการรับปักตามที่ถูกสั่งว่าจ้างเท่านั้น เมื่อประสบปัญหาเช่นนี้ ZOA จึงคิดที่จะเปิดร้านจำหน่าย หรือมีศูนย์กลางของการรวบรวมและกระจายสินค้าของผู้หนีภัยที่จะนำมาฝากวางจำหน่ายในเร็ววัน

การตัดเย็บเสื้อผ้า (Sewing) มีทั้งหลักสูตร 3 เดือนและ หลักสูตร 2 เดือน เปิดสอน ตั้งแต่ มีนาคม ถึง ธันวาคม 2548 มีจำนวนผู้หนีภัยที่เข้ารับการอบรมทักษะและฝึกอาชีพการตัดเย็บเสื้อผ้า 100 คน โดยนักเรียนทั้งหมดเป็นผู้หญิง เนื้อหาที่ให้การอบรม คือการตัดเสื้อผ้าสตรี มีการฝึกให้ใช้การเย็บผ้าด้วยมือก่อนที่จะให้เย็บด้วยจักรเย็บผ้า และการเขียนร่างบนกระดาษ เป็นต้น ห้องเรียนอยู่ที่สำนักงานของ Karen Women Organization (KWO) ในโซน B ใช้อาคารร่วมกับห้องการทอผ้าที่กระดูขนาดใหญ่ และห้องตัดเย็บเสื้อผ้าของ KWO โดยห้องเรียนมีจักรเย็บผ้าประมาณ 20 หลัง ทั้งของ KWO ร่วมกับ ZOA ซึ่งพอดีกับจำนวนนักเรียนในแต่ละรุ่น และจักรนี้มิได้เพื่อให้ใช้สำหรับสอนผู้หนีภัยจากการสู้รบที่เข้าร่วม โครงการ ไม่ได้มีเพื่อสำหรับผู้หนีภัยจากการสู้รบที่สำเร็จจากโครงการฯ ดังนั้น ถ้าหากผู้หนีภัยจากการสู้รบ ต้องการประกอบอาชีพการตัดเย็บเสื้อผ้า และฝึกหัดฝีมือของตนเอง ต้องซื้อเป็นของตัวเอง ซึ่งมีทั้งจักรใหม่และจักรมือสอง

การดนตรี (Music) เป็นหลักสูตร 1 ปี เปิดสอน ตั้งแต่ เดือน มกราคม ถึง ธันวาคม 2548 มีผู้หนีภัยจากการสู้รบ ที่เข้ารับการอบรมทักษะและฝึกอาชีพการดนตรีจำนวน 170 คน โดยทั้งหมดเป็นผู้หนีภัยจากการสู้รบวัยเด็กและวัยรุ่น สำหรับสาขาการดนตรีเป็นหลักสูตรที่ ZOA รับผิดชอบต่อกองศักร Karen Youth Organization (KYO) สำหรับสาขาการดนตรีเป็นหลักสูตรที่ต้องเรียนอย่างต่อเนื่อง ซึ่งนักเรียนอาจจะต้องใช้เวลาเรียนนานกว่า 10 ปีก็ได้ เนื่องจากต้องมีการสอบวัดระดับตั้งแต่ระดับ 1 ถึงระดับสูงสุดคือระดับ 6 ผู้หนีภัยจากการสู้รบส่วนใหญ่ไม่มีเปียโนของตนเอง ดังนั้นต้องไปใช้เปียโนของครูผู้สอนที่องค์กรพัฒนาเอกชน ZOA ได้มอบเปียโนให้แก่โครงการฯ ประมาณ 20 หลัง โดยกระจายเปียโนตามบ้านพักของครูสอนเปียโนซึ่งกระจายอยู่ตามโซนต่างๆ สำหรับการเรียนการสอน ครู 1 คนจะสอนนักเรียน 2-3 คนต่อรอบ วันหนึ่งก็จะมีหลายรอบ แล้วแต่จำนวนนักเรียนในควมดูแล สำหรับเปียโนเมื่อระยะเวลาผ่านไป เปียโนมีสภาพที่ชำรุดและคุณภาพเสียงที่ผิดเพี้ยนไปจากเดิม เนื่องจากต้องใช้ในการเรียนการสอนนักเรียนจำนวนมาก และมีจำนวนที่ไม่เพียงพอ เนื่องจากไม่ได้ซื้อเครื่องใหม่ทดแทนเครื่องที่ไม่สามารถใช้งานได้

การทำอาหารและขนม (Cooking & Bakery) มีทั้งหลักสูตร 3 เดือนและ หลักสูตร 1 เดือนเปิดสอน ตั้งแต่ เดือน กุมภาพันธ์ ถึง ตุลาคม 2548 มีผู้หนีภัยที่เข้ารับการอบรมทักษะและฝึกอาชีพการทำอาหารและขนม จำนวน 123 คน มีสัดส่วนของนักเรียนเพศชายและเพศหญิงใกล้เคียงกัน เนื้อหาของหลักสูตรจะมีครูสอนทำอาหารและครูสอนทำขนม และครูผู้ช่วย 1 คน ดูแลนักเรียนประมาณ 30 คนต่อรอบ โดยจะสอนเนื้อหาเหมือนกันทุกรุ่น สำหรับอาหาร 10 อย่าง เช่น หมี่ซั่ว ผัดเปรี้ยวหวาน ขนม 10 อย่าง เช่น ปาท่องโก๋ และขนมสามเหลี่ยม เป็นต้น และเพื่อผู้หนีภัยจากการสู้รบได้มีโอกาสในการนำความรู้ไปปฏิบัติต่อหลังจากสำเร็จจาก โครงการฯ ZOA จึงได้เปิดร้านอาหาร ที่ขายอาหารตามสั่ง และก๋วยเตี๋ยว และขนมโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อให้ผู้หนีภัยจากการสู้รบสำเร็จจาก โครงการฯ ได้ฝึกปฏิบัติลงมือจริง โดยมีนักเรียนหมุนเวียนเข้ามาเรียนรู้ และทำอาหารและของว่างสำหรับการประชุมภายในพื้นที่พักพิงชั่วคราว

สาขาการเกษตรกรรม (Crop Production) เป็นหลักสูตรระยะสั้น คือใช้เวลาเรียนเพียง 5 วัน สาขานี้เริ่มเปิดสอน ตั้งแต่ เดือน พฤศจิกายนถึงพฤศจิกายน 2548 มีผู้หนีภัยที่เข้ารับการอบรมทักษะและฝึกอาชีพการเกษตรกรรมจำนวน 37 คน มีสัดส่วนของนักเรียนผู้ชายมากกว่าผู้หญิง เนื้อหาที่สอน เช่น การเตรียมดิน การปลูกพืช การกำจัดแมลงและการให้น้ำ เป็นต้น เนื่องจากระยะเวลาเรียนที่สั้น ทำให้สอนได้ไม่มากนัก และประกอบกับพื้นที่มีอยู่อย่างจำกัด ZOA จึงได้เช่าพื้นที่ในการเรียน

ภาคปฏิบัติ เพื่อให้ผู้หนีภัยจากการสู้รบ ได้เรียนรู้ สำหรับพืชที่ปลูกจะเป็นพืชผักสวนครัวสำหรับการบริโภคในครัวเรือน เช่น ผักบุ้ง ผักชี และมะเขือเทศเป็นต้น

สำหรับข้อมูล โดยสรุปของโครงการอบรมและทักษะและฝึกอาชีพขององค์กรพัฒนานาเอกชน ZOA ที่จัดขึ้นในพื้นที่พักพิงชั่วคราว บ้านแม่หละ ที่เริ่มทำการเรียนการสอนเมื่อเดือนเมษายน พ.ศ. 2547 จนถึงก่อนการลงพื้นที่ศึกษาของผู้วิจัย มีรายละเอียดดังตาราง ที่ 2

ตารางที่ 2 แสดงรายละเอียดโครงการฝึกอบรมทักษะและอาชีพ
ภายในพื้นที่พักชั่วคราวบ้านแม่หละโดย ZOA Refugee Care

กิจกรรม	ระยะเวลา	ช่วงระยะเวลาของกิจกรรม	เพศ		ศาสนา			รวม (คน)	ร้อยละของระดับการศึกษา			
			ช	ญ	คริสต์	พุทธ	มุสลิม		P10	H	M	P
1. ช่อมวิทย์	10 เดือน	มี.ย. 47 - พ.ค. 48	21	-	19	2	-	21	53	6	29	12
	3 เดือน	มี.ย. 48 - ต.ค. 48	29	-	28	1	-	29	33	10	12	45
	6 เดือน	ก.ย. 48 - มี.ค. 49	29	-	28	1	-	29	33	10	12	45
2. อักโหมพรหม	2 เดือน	15 มี.ค. - 15 พ.ค. 48	-	45	28	6	1	45	33	13	27	17
	3 เดือน	พ.ย. 48 - ม.ค. 49	-	40	25	15	-	40	33	10	12	45
3. เข็มคำ	2 เดือน	15 มี.ค. - 15 พ.ค. 48	-	54	18	35	1	54	11	11	33	45
	3 เดือน	1 มี.ย. 48 - 1 ก.ย. 48	-	19	9	10	-	19	33	10	12	45
			ต.ค. 48 - ธ.ค. 48	-	27	7	20	-	27	15	50	33
4. อาหารและขนม	1 เดือน	8 ก.พ. 48 - 8 มี.ค. 48	19	17	26	9	1	36	10	80	7	3
		3 เม.ย. 48 - 3 พ.ค. 48	16	11	15	12	-	27	5	45	30	20
		ก.ย. - ต.ค. 48	10	20	15	15	-	30	15	60	10	15
5. ดนตรี	3 เดือน	พ.ย. 48 - ม.ค. 49	10	20	5	25	-	30	25	50	25	0
		ม.ค. - ธ.ค. 48	33	137	170	0	-	170	23	20	27	30
6. เกษตรกรรม	1 อาทิตย์	18 มี.ย. - 6 ก.ค. 48	16	2	14	4	-	18	17	11	28	44
		14 พ.ย. - 18 พ.ย. 48	11	8	19	0	-	19	100	0	0	0
7. ช่อมเครื่องดนตรี	6 เดือน	23 พ.ค. - 25 พ.ย. 48	59	-	35	24	-	59	32	8	32	14

รวม 653 คน